

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Dergisi,
Ondokuz Mayıs University Journal of Women's and Family Studies

e-ISSN: 2791-6871, OKAD Aralık 2024, 4 (2): 161-183

İşgal İstanbul'unda Suçlu ve Mağdur Kadınlar

Criminal and Victim Women in Occupied Istanbul

Zarife ALBAYRAK¹

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun
· zarifedeveci35@gmail.com · ORCID > 0000-0002-8994-3536

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 9 Aralık/December 2024

Kabul Tarihi/Accepted: 19 Aralık/December 2024

Yıl/Year: 2024 | **Cilt-Volume:** 4 | **Sayı-Issue:** 2 | **Sayfa/Pages:** 161-183

Atf/Cite as: Albayrak, Z. "İşgal İstanbul'unda Suçlu ve Mağdur Kadınlar"
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Dergisi 4(2), Aralık 2024: 161-183.

İŞGAL İSTANBUL'UNDA SUÇLU VE MAĞDUR KADINLAR

ÖZ

Kozmopolit bir kent olan İstanbul sosyo-ekonomik, demografik ve coğrafi yapısı dolayısıyla kontrolü zor bir kenttir. Çalışmada incelenen 1917-1920 yılları arası İstanbul için şartların oldukça zor olduğu bir döneme tekabül etmektedir. I. Dünya Savaşı ve işgal yıllarının olumsuz etkileri kentteki sorunları da beraberinde getirmiştir. Özellikle işgal altında bulunan İstanbul'un ekonomik olarak ciddi sıkıntılar yaşaması ve otorite boşluğunun varlığı kentteki suç oranlarının artmasına neden olmuştur. İstanbul'un işgali savaş sonucu zaten bozulmuş olan asayişin daha fazla bozulmasına neden olmuş ve hapisanelerdeki ağır suçluların serbest bırakılması güvenliği ciddi derecede tehdit etmiştir. Kentte iaaşe sorununun yaşanması ve fiyatlardaki sürekli artış da cabası olmuştur. Kentin içerisinde bulunduğu şartlar dikkate alındığında suçun meydana gelmesi için uygun olan tüm koşullar bulunmaktaydı.

Çalışmada, 1917-1920 yılları arasında İstanbul'daki kadınların dahil olduğu suçların haritası ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda mala, insan hayatına, hükümete ve devlet memurlarına yönelik suçlar incelenmiştir. Söz konusu kategoriye dahil edilemeyen muhtelif suç türleri ayrıca gösterilmiştir. Kadınların suçlu ya da mağdur olduğu suç türleri, suça sürükleyen sebepler, suçun meydana geldiği semt ve mekanlar, suç aletleri tespit edilmeye çalışılmış ve cinsiyetler arası suç ilişkileri değerlendirilmiştir. Kadınların suça karışma oranları İstanbul kenti dahilinde incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İstanbul, İşgal, Kadın, Suç, Mağdur.

CRIMINAL AND VICTIM WOMEN IN OCCUPIED ISTANBUL

ABSTRACT

As a cosmopolitan city, Istanbul is a difficult to control due to its socio-economic, demographic and geographical structure. The period from 1917 to 1920 analysed in this study corresponds to an era when the conditions in Istanbul were quite difficult. The negative effects of World War I and the years of occupation brought along problems in the city. In particular, Istanbul under occupation experienced serious economic difficulties and the vacuum of authority led to increased crime rates in the city. The occupation of Istanbul caused a further deterioration of public order, which had already deteriorated as a result of the war, and

the release of serious criminals in prisons seriously threatened security. The food shortage in the city and the constant increase in prices were additional problems. Considering the conditions in the city, there were all conditions suitable for the occurrence of the offence.

In this study, an attempt has been made to map the crimes involving women in Istanbul between 1917 and 1920. In this context, offences against property, human life, the government and public officials have been analysed. Various types of offences that cannot be included in the aforementioned categories have been shown separately. The types of crimes in which women were criminals or victims, the reasons that led them to crime, the neighbourhoods and places where the crime occurred, the tools of crime have been tried to be determined and the crime relations between genders have been evaluated. The rates of women's involvement in crime in Istanbul have been tried to be analysed.

Keywords: İstanbul, Occupation, Woman, Crime, Victim.

GİRİŞ

Michel Foucault, suçluluğu marjinal bir olgu olmaktan çıkartıp, insanın dahil olduğu toplumsal parmaklıkların ve bu parmaklıkların arkasında yaşanan baskı ve gözetimin birikimiyle ortaya konulan bir olgu olarak görmüştür. İnsanın doğasında var olan şiddetin suça dönüşmesi ancak insanın toplumun bir parçası olmasıyla gerçekleşmektedir. Şiddetin zapt edilmesi ise yazılı ya da sözlü hukuk aracılığıyla gerçekleşmiştir. Toplumların ve tarihin bir gerçeği olan şiddet, bir toplumu anlamının kültürel şifrelerini barındıran araçlardan sadece biridir. Çünkü şiddet kültürün bir parçasıdır ve suçlunun şiddeti uygulayış biçimi bile toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Dolayısıyla toplumu anlayabilmek için toplumun bir parçası olan şiddeti de anlayabilmek gerekir (Kosbatar, 2019).

Büyük medeniyetlere başkentlik yapmış olan İstanbul, derin bir tarihi geçmişe ve köklü bir kültüre sahiptir. İstanbul, coğrafi, demografik, sosyal ve ekonomik yapısı bakımından kontrolü zor bir kenttir. 1830'lardan itibaren birçok kent gibi İstanbul da Avrupa'nın kültürel ve fiziksel etkisine açık hale gelmiş ve kentsel dokusunda birtakım dönüşümler gerçekleşmiştir. Eski mahalle anlayışı değişmiş ve ızgara planlı, birbirini kesen sokaklardan oluşan, sokakların kısmen aydınlatıldığı yeni bir kent biçimi oluşturulmuştur. Klasik Osmanlı/İslam kent görünümü, Avrupalı üslup ve unsurları içeren daha kozmopolit bir görünüme dönüşmeye başlamıştır (Çelik, 2019). Osmanlı Devleti'nin kapalı mahalle anlayışının değişmeye başlaması toplumsal hayatı da etkilemiştir. Özellikle kentin bazı yerlerindeki homojen yapılar heterojen hale gelmiştir. Osmanlı Devleti'nde cemaatten cemiyete geçiş

kente özgü suç olgusunu da getirmiş ve Osmanlı zaptiyesi polise ve jandarmaya dönüşmüştür. İstanbul'daki kentsel dönüşüm güvenlik bakımından polisin kente daha etkili olmasını sağlamıştır. Ancak Batıda kentleşmenin getirdiği hırsızlık, yankesicilik gibi suçlar İstanbul'da da yaygınlaşmaya başlamış ve kentteki suç oranında devamlı bir artış olmuştur (Toprak, 2008).

19. yüzyılın ortalarından itibaren İstanbul'un nüfusunda ciddi bir artış görülmüştür. 1914 yılında kent nüfusunun 909.978'e yükseldiği bilinmektedir (Akay, 2018). Kentte artan nüfus konut yetersizliğine, ekonomik ve sosyal sıkıntılara neden olmuştur. Ayrıca Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı ve işgal yıllarının olumsuz etkileri de kentteki sorunları ve suç miktarını gözle görülür şekilde arttırmıştır (Akdeniz, 2020). İstanbul'un işgali savaş sonucu bozulmuş olan asayişin daha da bozulmasına yol açmış, hapishanelerdeki birçok ağır suçlu serbest bırakılmıştır. Bu dönemde başkentte yaşanan iâşe sorunu da suç oranlarını arttıran başka bir faktördür. Gıda temininde yaşanan sıkıntının yanı sıra fiyatlardaki artış da cabası olmuş ve İstanbul'da yaşam son derece zorlaşmıştır (Özer, 2003; Akay, 2018; Dikici, 2008). Kentin içerisinde bulunduğu koşullar göz önüne alındığında suç oranlarında artışın olması aslında beklenen bir durumdur. Çünkü siyasi otorite boşluğunun, sosyal ve ekonomik sıkıntılarının etkili olduğu her dönem, suçun meydana gelmesi için uygun koşullara sahiptir.

Söz konusu çalışmada, 1917-1920 yılları arasında İstanbul'un içerisinde bulunduğu koşullar da göz önünde bulundurularak kentteki suçlu ve mağdur olan kadınlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Kadınların bizzat faili ve mağduru olduğu suç çeşitleri ve sebepleri, suçlu ve mağdur arasındaki cinsiyet ilişkisi, işlenen suçların İstanbul semtlerine ve suç mahallerine göre dağılımı ortaya konulmuştur. Çalışmada, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)'ndeki Dahiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti Asayiş Kalemi (DH.EUM.AYŞ) kataloğundaki defterler kullanılmıştır. Konuya ilişkin arşiv kataloğunda 41 adet defter mevcuttur. Bunlardan 36 adeti çalışmaya dahil edilmiştir. 30/55, 40/2, 40/72, 41/7 ve 45/9 numaralı defterlerin görüntüsüne ulaşamadığından kullanılamamıştır.

1. SUÇLARIN SEMTLERE GÖRE DAĞILIMI

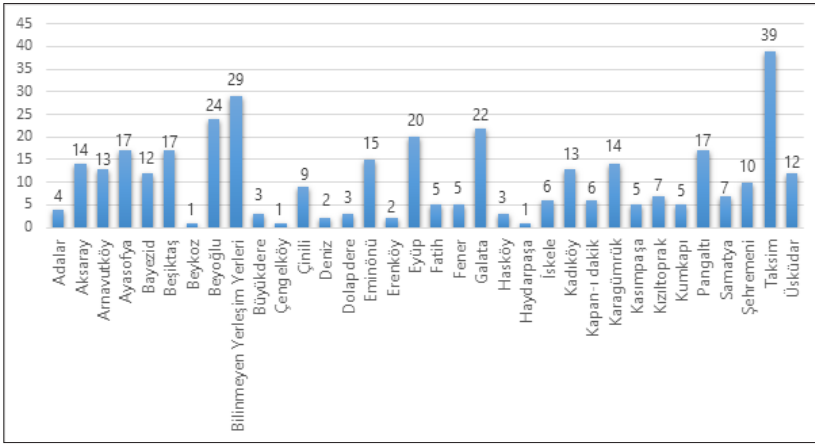
1917-1920 yılları arasında İstanbul'da kadınlar 363 vakanın faili ya da mağduru olarak kaydedilmiştir. Suç oranları semtlere göre farklılık göstermektedir. İstanbul'da 33 farklı semtte suç işlendiği belirlenmiştir. 29 suçun işlendiği semt ise belgenin hasar görmesi nedeniyle tespit edilememiştir. Bu yer isimleri tabloya "bilinmeyen yerleşim yerleri" şeklinde kaydedilmiştir. Suç miktarlarının semtlere göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. Suçların Semtlere Göre Dağılımı

Yerleşim Yeri	Suç Miktarı	Yüzdesi (%)
Adalar	4	1,10
Aksaray	14	3,85
Arnavutköy	13	3,58
Ayasofya	17	4,68
Bayezid	12	3,30
Beşiktaş	17	4,68
Beykoz	1	0,27
Beyoğlu	24	6,61
Bilinmeyen Yerleşim Yerleri	29	7,98
Büyükdere	3	0,82
Çengelköy	1	0,27
Çinili	9	2,47
Deniz	2	0,55
Dolapdere	3	0,82
Eminönü	15	4,13
Erenköy	2	0,55
Eyüp	20	5,50
Fatih	5	1,37
Fener	5	1,37
Galata	22	6,06
Hasköy	3	0,82
Haydarpaşa	1	0,27
İskele	6	1,65
Kadıköy	13	3,58
Kapan-ı dakik (Unkaparı)	6	1,65
Karagümrük	14	3,85
Kasımpaşa	5	1,37
Kızıltoprak	7	1,92
Kumkapı	5	1,37
Pangaltı	17	4,68
Samatya	7	1,92
Şehremini	10	2,75
Taksim	39	10,74
Üsküdar	12	3,30
Toplam	363	%100

Kadınların faili ya da mağduru olduğu olayların en yoğun görüldüğü semt %10,74'lük bir oranla Taksim'dir. Akabinde Beyoğlu 24 ve Galata 22 olayla en yoğun vakaların yaşandığı semtlerdir. Kadınların karıştığı olayların en az görüldüğü yerler ise birer olayla Beykoz, Çengelköy ve Haydarpaşa'dır. Belge hasarından dolayı okunamayan yerlerdeki vakalar ise toplam suçlar içerisinde %7,98'lik bir orana sahiptir. İstanbul genelinde kadınların faili veya mağduru olduğu suç miktarlarının semtlere göre dağılımının grafik üzerinde gösterilmesi mümkündür.

Grafik 1. Suçların Semtlere Göre Dağılımı

2. SUÇLARIN SUÇ MAHALLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Suçun kaydedildiği defterlerde vakaların meydana geldiği mekânlar da mevcuttur. İstanbul'da kadınların karıştığı suçların işlendiği 58 mekân tespit edilmiştir. Bu mahallerden 10'u kayıtların hasar görmesinden dolayı okunamamış ve tabloda "bilinmeyen mekân" şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 2. Suçların Mekânlara Göre Dağılımı

Mekân	Suç Miktarı	Yüzdesi (%)
Amerikan Mektebi	1	0,27
Ahır	2	0,55
Apartman	10	2,77
Apartman Bahçesi	1	0,27
Apartman Odası	2	0,55
Apartmanın Taraçası	1	0,27
Arnavutköy Arıburnu Üstünde	1	0,27

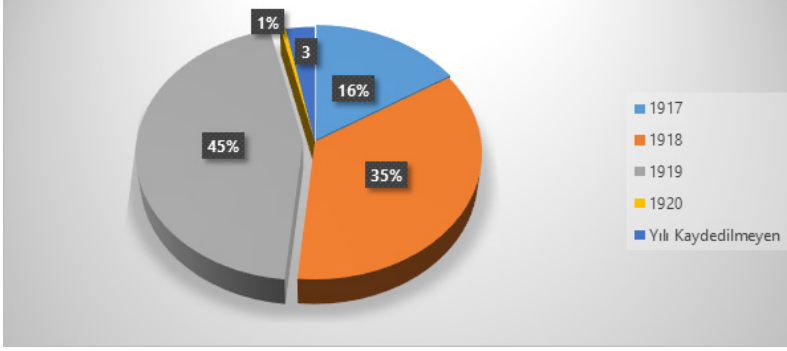
Arsa	2	0,55
Bahçe	2	0,55
Baraka	1	0,27
Bayezid Merkezi	1	0,27
Bilinmeyen Mekân	10	2,77
Cadde	53	14,68
Cami	2	0,55
Cami-i Şerif Avlusu	1	0,27
Çarşı	1	0,27
Çayırbaşı	1	0,27
Dükkan	9	2,49
Eminönü	1	0,27
Gazino	1	0,27
Hane	156	43,21
Hane Bacası	1	0,27
Hane Bahçesi	3	0,83
Hanenin Taraçası	1	0,27
Harik Mahallinde	1	0,27
İskele	2	0,55
İskelede Vapur İçinde	1	0,27
İstasyon	2	0,55
Kabristan	1	0,27
Konak	1	0,27
Köprü	1	0,27
Köşk	2	0,55
Mağaza	1	0,27
Mahmut Paşada Sokakta	1	0,27
Oda	18	4,98
Pazar	2	0,55
Postahane	1	0,27
Rıhtım	2	0,55
Sokak	41	11,35
Tiyatro	1	0,27
Tramvay	3	0,83
Umumhane	11	3,04
Umumhane Odası	1	0,27
Vapur	2	0,55
Yeni Cadde	1	0,27
Yeni Camii	1	0,27
Toplam	361	%100

Suçların işlendiği mekânlar arasında en fazla zikredilene %43,21'lik bir oranla hanedir. Akabinde %14,68'lik oranla cadde ve %11,35'lik bir oranla da sokak gelmektedir. İsmi okunamayan mahaller ise %2,77'lik bir orana sahiptir. Suç mahalleri arasında kabristan dikkat çekmektedir. Mezarlıkta mağdur edilen bir kadındır. Suçlunun ise kimliği tespit edilememiştir. Söz konusu kadın mezarlıktan geçerek evine gitmek isterken, bir kişi karşısına çıkarak parmağındaki 20 liralık yüzüğü gasp etmiştir. Suçlunun bu fiili "karmanyolacılık" şeklinde isimlendirilmektedir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 70/20). Karmanyolacılar hırsızlar arasındaki en tehlikeli olanlarıdır. Bunlar üç dört kişilik gruplar halinde dolaşırlar ve harekete geçmek için genellikle gece vaktini ve تنها mekanları tercih ederlerdi. Kurbanlarını gözlerine kestirirler ve genellikle mağdurun üzerine atlamak suretiyle el ve boğazından yakalayıp yere sererlerdi. Böylece ceplerini boşaltırlar ve eğer kişi bağırarak olursa boğazını şiddetli şekilde sıkırlar ya da ağzına bir nesne tıkırlardı. Mağdur kişi neredeyse baygınlık geçirecek duruma gelirdi. Karmanyolacılar istediklerini aldıktan sonra mağduru kaldırırma atarlardı. Bunların diğer hırsızlardan daha tehlikeli olmasının asıl sebebi korkusuz ve güçlü olmalarının yanı sıra can almaktan çekinmemeleriydi. İstediklerini alamazlarsa kurbanlarının gözünün yaşına bakmazlardı (Akay, 2018).

Suç mekanları içerisinde dikkat çeken diğer yerler ise ahır ve camidir. Ahırda gerçekleşen iki olay mevcuttur. Her ikisi de hırsızlıkla ilgilidir. İlk olayda kadın mağdur, erkek suçluyken, diğer olayda suçlu iki kadın, mağdur olan ise erkektir. İlk vakada hırsızlık gerçekleşmiş fakat ikinci olayda kadınlar hırsızlık yaparken suçüstü yakalanmışlardır. Her iki vakada da çalınmak istenen nesne tavuktur. Bir diğer dikkat çeken suç mekânı ise camiidir. Cami işlevi dolayısıyla her ne kadar suç ile bir arada düşünülemese de ciddi olayların burada da meydana geldiği anlaşılmaktadır. Örneğin Karagümrük'teki bir camide kadın erkek karışık bir grup ile başka bir grup arasında münakaşa yaşanmış ve olay darp ve yaralama ile sonuçlanmıştır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 40/61). Yine Beyoğlu'ndaki bir caminin havlusunda iki kadın arasında çıkan kavga sonucunda kadınlardan biri yaralanmış (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 50/10), Eminönü'ndeki bir başka camide ise kimliği bilinmeyen biri tarafından bir kadın soyulmuştur. Bu hırsızlık türü "yankesicilik" olarak adlandırılmıştır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 70/20). Yankesiciler, bir kimsenin cebinden ya da çantasından hissettirmeden bir şey çalan kişilerdir. Dolayısıyla meslekleri gereği kalabalık yerlerde hırsızlık yaparlardı. Onlar için en uygun mekânlar genellikle cami ya da kilise önleri, çarşı içi, köprübaşı, vapur iskeleleri, istasyonlar, tünel giriş ve çıkışları gibi kalabalığın olduğu yerlerdi (Akay, 2018). Nitekim Aksaray'daki bir camide iki kadın arasında hırsızlık olayının olduğu kayıtlarda yer almaktadır. Bu olay "sirkat" şeklinde isimlendirilmiştir. Hırsızlık suçunun icra ediliş şekliyle ilgili bilgi verilmemiştir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 38/21).

Tablo 3. Suçların Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	1917	1918	1919	1920	Yılı Kaydedilmeyen
Suç Miktarı	58	129	163	2	11
Toplam	363				

Grafik 2. Suçların Yıllara Göre Dağılımı

1917-1920 yılları arasında deftere kaydedilen kadınların karıştığı suç oranlarına bakıldığında en yüksek oran %45 ile 1919 yılına aittir. Akabinde %35'lik bir oranla 1918 yılı gelmektedir. En az suç oranının görüldüğü yıl ise 1920'dir. Sadece kadınları ele alan bu çalışmada kullanılan veriler azımsanamayacak ölçüdedir. Bunun savaş yıllarına tekabül ediyor olması anlaşılabilir bir durumdur. Savaşın sebep olduğu olumsuz şartlar altında İstanbul halkının yaşadığı zorlukları göstermesi bakımından söz konusu veriler son derece önemlidir. Elbette bunlar sadece eldeki verilere dayanarak verilen oranlardır. Kayıtlara geçmemiş, kadınların bizzat faili ya da mağduru olduğu birçok olayın yaşanmış olması olasıdır. Dolayısıyla bu verilerin kadınların karıştığı tüm olayları göstermediği unutulmamalıdır.

3. KADINLARIN FAİLİ VE MAĞDURU OLDUĞU SUÇLAR VE SEBEPLERİ

1917-1920 yılları arasında İstanbul'un gündelik hayatında insan hayatına ve mala karşı pek çok suç işlenmiştir. Özellikle yaralama, darp, gasp, hırsızlık gibi suçlar yoğun bir şekilde görülmektedir. İstanbul'un semtlerinde işlenen suç türleri aşağıdaki tabloda miktarlarıyla birlikte gösterilmiştir. Grafik 3'te suç türlerinin dağılımı daha net bir şekilde görülmektedir. Elde edilen verilere göre suçların %53'ü mala karşı işlenmiştir. En yüksek suç miktarı ise sirkattir. İkinci sırada %36,08'lik bir oranla insan hayatına karşı işlenen suçlar gelmektedir ki sirkatten sonra en fazla görülen suç türü de darp ve yaralamadır. Cana ve mala karşı işle-

nen suçlar %6,33; insana, hükümete ve memura küfür, hakaret, darp ve itaatsizlik %2,47; intihar ve intihara teşebbüs %2 ve izinnamesiz nikah kıymak ise %0,27'lik bir orana sahiptir. Ayrıca insan hayatına yönelik suçların bir kısmı da maddiyat kökenlidir. Dolayısıyla dönemin şartları göz önünde bulundurulduğunda ekonomik sıkıntının insanlar üzerinde ne kadar etkili olduğunu işlenen suçlardan da görmek mümkündür. Bomba patlatmak, iskat-ı cenine (çocuk düşürme) sebep olmak, yeni doğan bebeği ya da küçük yaştaki çocuğu öldürmek, kadın kaçırmak gibi nadir görülen suçlar da mevcuttur.

Tablo 4. İşlenen Suçlar

İşlenen Suç	Suç Miktarı	Yüzdesi (%)
Ahız ve Gasp	13	3,58
Bomba İnfılatkısı	1	0,27
Cebren Duhul ve Taarruz	1	0,27
Cebren Irza Tasallut	1	0,27
Cerh (Yaralama)	35	9,64
Cerh ve Ölüme Sebebiyet	6	1,65
Cerh ve Kapıya Asmak Suretiyle Öldürme	1	0,27
Darp	44	12,12
Darp ve Cam Kırmak	1	0,27
Darp ve Cerh	13	3,58
Darp, Cerh ve Tehdit	1	0,27
Darp ve Gasp	1	0,27
Darp ve İhrak (Yangın Çıkarma)	1	0,27
Darp ve İras-ı Hasar (Zarar Verme)	2	0,55
Darp ve Sirkat	3	0,82
Darp ve Tehdit	1	0,27
Darp ve Teşhir-i Silah (Silah Çekme)	2	0,55
Dolandırıcılık	4	1,10
Duhul, Darba Kıyama ve Tehdit	1	0,27
Gasp	1	0,27
Hakaret ve Tefevvühat-ı Lisaniye	1	0,27
Haneyeye Taarruz	2	0,55
Haneyeye Taarruz ve İskat-ı Cenine Sebebiyet	1	0,27
Hak-ı Duhul Olmayan Mahale Bi'd-Duhul Eşya Ahzı	1	0,27
Harik (Yangın)	10	2,75
İntihar	2	0,55
İntihar Kastıyla Pencereden Atlamak	1	0,27

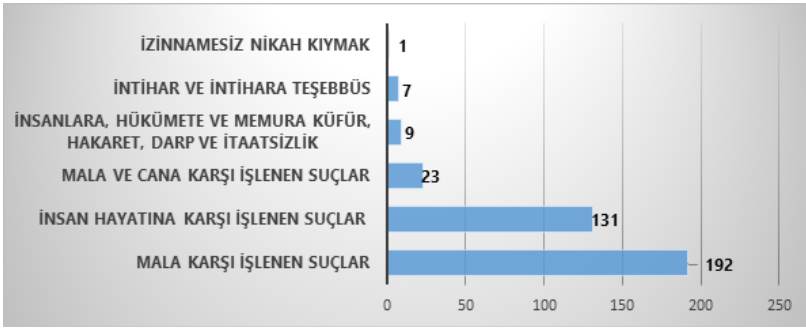
İntihara Teşebbüs	3	0,82
İras-1 Hasar	1	0,27
İras-1 Hasar ve Darba Kiyam	1	0,27
İskat-1 Cenin	1	0,27
Müslüman Kadınlara Taarruz	2	0,55
İstifa-yı Hak ve Darp	1	0,27
İtale-i Lisan	1	0,27
İtale-i Lisan, Hükümete Karşı Tefevvühat-ı Lisaniye ve Memurin-i Zabıtaya Tahkir ^[1]	1	0,27
İzale-i Bıkr (Bekaretini Bozmak)	3	0,82
İzale-i Bıkr ve Darp	2	0,55
İzinnamesiz İzdivaç ve Akd İcrası	1	0,27
Kadın Kaçırarak	1	0,27
Karmanyola Suretiyle Ahz ve Gasp	1	0,27
Geceleyin Haneye Taarruz ve Zabıtaya İtaatsizlik	1	0,27
Mantarcılık	3	0,82
Meskene Taarruz, İras-ı Zarar ve Tehdit	1	0,27
Rahimden Kan Gelmesine ve Bebeğin Düşme İhtimaline Sebepiyet	1	0,27
Sahtekarlık	1	0,27
Sarf-ı Endazlık ^[2]	2	0,55
Silah Atmak ve Tehdit	1	0,27
Sirkat	125	34,43
Sirkate Teşebbüs	6	1,65
Taarruz/Cebren Taarruz	11	3,03
Taarruz ve Cam Kırmak	1	0,27
Taarruz, Cerh ve Gasp	1	0,27
Taarruz ve Darp	3	0,82
Taarruz ve Duhule Teşebbüs	1	0,27
Taarruz, ırza Tecavüz ve Tehdit	1	0,27
Taarruz ve İras-ı Hasar	1	0,27
Taarruz ve İtale-i Lisan	1	0,27
Taarruz ve Roveller ile Tehdit	1	0,27
Taarruz ve Tehdit	1	0,27

[1] Tefevvühat-ı lisaniyede bulunmak: Dedikodu ve boş laf etmek. <https://lugatim.com/s/tefevvühat> (Erişim Tarihi: 03.12.2024); İtale-i lisan: Dil uzatma. <https://www.lugatim.com/s/itala> (Erişim Tarihi: 03.12.2024); Tahkir: Hakaret etmek. <https://www.lugatim.com/s/tahkir> (Erişim Tarihi: 03.12.2024).

[2] Sarf-ı endazlık, tacizde bulunmak suçuyla beraber, kötü yola ve ahlaksızlığa itmek fiillerini kapsamaktadır (Öztop, 2014).

Taarruz ve Teşhir-i Silah	1	0,27
Tavcılık	1	0,27
Tefevvühat-ı Lisaniyede Bulunmak	1	0,27
Tehdit	2	0,55
Tehdit ve Memurin-i Zabıtaya Hakaret	1	0,27
Teşhir-i Silahla Tehdit	1	0,27
Umumhaneye Taarruz ve İtale-i Lisan	1	0,27
Vazife Başındaki Zabıtayı Darp	1	0,27
Yankesicilik	19	5,23
Yeni Doğmuş Bebeği Boğmak Suretiyle Öldürmek	1	0,27
Yeni Doğmuş Bebeği Kapıya Atmak Suretiyle Öldürmek	1	0,27
Toplam	363	%100

Grafik 3. Suç Türlerine Göre Dağılım

İstanbul'da kadınların karıştığı vakalarda bir takım suç aletleri kullanılmış fakat her olay kaydında suç aleti belirtilmemiştir. İşlenen suçlarda bıçak, bomba, silah, revolver^[3], permanganat^[4], taş, çakı, kızgın maşa kullanılmıştır. Bazı vakalarda bıçak ve taş gibi birden fazla suç aletinin kullanıldığı da olmuştur. Suç aletleri içerisinde yer alan permanganat dikkat çekicidir. Taksim'deki bir evde ikamet eden Madam Eleni, dostu ile kavga ettiği için permanganat içerek hayatına son vermeye teşebbüs etmiştir. Anlaşıldığı üzere permanganat bir tür ilaçtır ve kişi zehirlenme suretiyle ölmeyi tercih etmiştir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 38/21). Dikkat çeken bir diğer suç aleti ise kızgın maşadır. Ahmet isimli şahıs Makbule Hanım ile yaşadığı anlaşmazlık sonucunda kadını darp etmiş ve kızgın maşa ile vücudunun bazı böl-

[3] Revolver, tetiğin üstünde, döndükçe üzerine yerleştirilmiş kurşunları namluya veren bir topu bulunan, seri halinde ateşlenebilir bir tabanca çeşidi, altıpatlar. <https://lugatim.com/s/ROVELVER> (Erişim Tarihi: 04.12.2024).

[4] Permanganat, mikrop öldürücü olarak kullanılan potasyum permanganatın kısa adıdır. <https://lugatim.com/s/permanganat> (Erişim Tarihi: 04.12.2024).

gelerini yakmıştır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 46/25). Görüldüğü üzere örnek vakalarda şiddetin her türlü ile karşılaşmak mümkündür. Suç aletlerinden biri olan bomba ise küçük bir çocuk tarafından kullanılmıştır. Agliya isimli çocuk sokakta musluk şeklinde bulunduğu cismi oynamak amacıyla almıştır. Bomba ile oynadığı sırada patlaması sonucu birçok insan yaralanmıştır. Çocuğun bilinçsiz şekilde bombayı patlattığı aşikardır fakat bunu sokağa bırakan asıl suçlunun kimliği ve amacı bilinmemektedir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 18/90).

Kayıtlarda ateş kullanırken kazayla yangın çıkaranlar da mevcuttur. Yangınla ilgili eldeki vakaların hepsi dikkatsizlik yüzünden meydana gelmiştir. Yangının kaynağı ise sigara, semaver, mangal ya da gaz ocağından sıçrayan kıvılcımdır. Yangının bazen çevredeki evlere de sirayet ettiği durumlar olmuştur (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 8/101, 18/77, 18/90, 40/16, 44/66, 50/10, 50/36, 70/20). Eğer yangın başka evlere de yayılırsa mağdur kişi “hukuk-ı umumiye” şeklinde ifade edilmiştir. Örneğin Beşiktaş'ta Ahmet Bey'in evindeki hizmetçisi Ayşe, gaz ocağını karıştırırken dikkatsizliği yüzünden ev ateş almıştır. Yangının çevreye yayılması sonucunda 100 hane yanmış ve sorumlu kişi firar etmiştir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 18/90). Başka bir olayda ise Doktor Amon Bey'in kadın hizmetçileri evde çamaşır yıkarlarken ocaktan sıçrayan kıvılcım çamaşırıları tutuşturmuş ve hanenin bazı kısımları yanmıştır. Yangın daha fazla büyümeden söndürülmüştür (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 50/36).

Suç türlerinden biri olan otomobille kazada suç aleti olarak araç sayılabilir. Osmanlı Devleti 20. yüzyılın başlarında motorlu araçlarla tanışmış olup, kazaların önlenmesi amacıyla bir süre yasaklanmıştır. Zamanla ülkede yaygınlaşan otomobiller trafik kazalarını da beraberinde getirmiştir (Akdeniz, 2020). 1917-1920 yılları arasında kadınların mağduru olduğu otomobil kazaları ile ilgili kayıtlar mevcuttur. Bazen kaza esnasında hem kadın hem de erkek mağduru olduğu vakalarla da karşılaşmak mümkündür. Örneğin Galata'da meydana gelen bir otomobil kazasında karı koca birlikte yaralanmışlardır. Mağdurlardan kadın olan bir süre sonra vefat etmiştir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 12/23). Söz konusu tarih aralığındaki trafik kazalarının hepsi dikkatsizlik sebebiyle meydana gelmiş olup, dört kaza ölümle, beşi ise yaralanma ile sonuçlanmıştır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 12/23, 17/85, 20/57, 39/59, 41/5, 41/33, 50/10, 75/61, 70/20).

Akıl sağlığı yerinde olan insanlar genellikle belirli bir sebep yüzünden suç işlemektedirler. Bu suç işleyen kişinin haklılığını göstermese de mutlaka bir neden öne sürülmektedir. Ancak suç kayıtları incelendiğinde sekiz suçun sebepsiz yere işlendiği kaydedilirken, on beş olayın sebep kısımları tamamen boş bırakılmıştır.

Bu suçlardan on yedisi insan hayatına, dördü hem cana hem de mala, ikisi ise mala yönelik işlenmiştir.

Tablo 5. İnsanları Suça Sürükleyen Sebepler

Suçların Sebepleri	Miktar	Yüzdesi (%)
Adem-i Dikkat (Dikkatsizlik)	25	7,18
Adem-i İmtizaç	3	0,86
Ahlaksızlık	3	0,86
Ahız ve İta	1	0,28
Aşk	1	0,28
Bahçeden Soğan Koparmak	1	0,28
Cebren	1	0,28
Derdest-tahkik	5	1,43
Dost	1	0,28
Fuhuş Maksadıyla	1	0,28
Hane Tahliye Meselesi	1	0,28
Hane Taşlanınca Korkusundan	1	0,28
Havf (Korku)	1	0,28
Hırs ve Şehvet	2	0,57
Husumet	1	0,28
İcar Meselesi	2	0,57
İğbirar (Gücenme)	25	7,18
İğfal	2	0,57
İzdivaç Vaadi	4	1,14
Kaza	1	0,28
Menfaat	178	51,14
Münasebat-ı Gayrimeşru	1	0,28
Münâzaa	57	16,37
Nafaka Talebi	1	0,28
Sâika-i Sekr	11	3,16
Sâika-i Zaruret	1	0,28
Sarf-ı Endazlık	1	0,28
Sebepsiz	8	2,29
Taarruz	1	0,28
Tahliye	2	0,57
Tatlik (Boşama)	2	0,57
Vazife Dolayısıyla	2	0,57
Yeis	1	0,28
Toplam	348	%100

Suçların sebepleri arasında en yüksek oran %51,14 ile menfaattir. Menfaat sebebiyle işlenen suçlar hırsızlıkla ilişkilidir. En yüksek sayıya sahip suç türü hırsızlık olduğundan menfaatin yüksek orana sahip olması beklenen bir durumdur. Sebebi menfaat olarak kaydedilen hırsızlık dışındaki tek suç hocanın iznnamesiz iki kişinin nikahını kıymasıyla ilgili vakadır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 46/25). İkinci sırada %16,37 ile münâzaa, akabinde ise %7,18'lik bir oranla iğbirar ve dikkatsizlik gelmektedir. Sebepler arasında dikkat çeken ise dost ve aşk yüzünden işlenen suçlardır. Dost ile yaşanan kavga intihara teşebbüsle, aşk meselesi ise kişinin kendisini apartmandan atması suretiyle intiharla sonuçlanmıştır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 38/21, 44/57). İntihar vakaları kendi boğazını kesmek, permanganat içerek zehirlenmek, pencereden atlamak gibi çeşitli yollarla gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Olayların bazıları ölüm bazıları ise yaralanmayla sonuçlanmıştır. İntihar sebepleri ise aşk, kavga, üzüntü ya da maddi zorluklardan kaynaklanmaktadır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 18/90, 38/21, 41/33, 44/57, 50/10, 70/20). Örneğin Fatma isimli bir kadın eşinin kendisini terk etmesi üzerine geçimini sağlayamamış ve çıkış yolu bulamayınca intihara teşebbüs etmiştir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 70/20).

Suçun gerçekleşmesinde etkili olan “soğan koparmak” dikkat çekici sebeplerdendir. Olay Ayasofya’da bir kadının bahçesinde gerçekleşmiştir. Başka bir kadının bahçeden soğan koparması üzerine bahçe sahibi kişiyi darp etmiştir. Çok basit bir sebep gibi görünse de kişinin canına yönelik bir suçun işlenmesiyle sonuçlanmıştır. Elbette öne sürülen bu argümanın tek veya asıl sebep olup olmadığı muallaktır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 70/20).

3.1. Mala Karşı İşlenen Suçlar

İstanbul’da kadınların karıştığı olaylar yoğun olarak mala karşı işlenen suçlardır. Ahz ve gasp, sirket, dolandırıcılık, karmanyolacılık, mantarcılık, sahtekarlık, tavcılık, yankesicilik, iras-ı hasar, cebren haneye/meskene duhul ve taarruz ve cam kırmak gibi suçlar mala yönelik işlenmiştir. Görüldüğü üzere mala karşı işlenen suçların çoğu hırsızlıkla ilişkilidir. Sadece nesneyi çalma yöntemleri ile mağdurun maruz kaldığı tehlike ve zarar bakımından farklılık gösterdiğinden değişik isimlendirmeler kullanılmıştır.

Hırsızlık suçu en genel anlamıyla birinin malını izinsiz ve gizlice bulunduğu yerden almaktır. Tarihin en eski suçlarından biri olan hırsızlık sosyal düzeni bozduğu için hemen hemen her sistemde suç sayılmış ve farklı şekillerde cezalar uygulanmıştır. 1917-1920 yılları arasındaki mevcut şartlardan dolayı İstanbul’da bu tür suçların artışta olduğu gözlemlenmiştir. Hırsızlık suçları arasında dikkat çekenlerden biri mantarcılardır. Bu isimle anılan dolandırıcılar iki ya da üç kişi şeklinde dolaşırlardı. Genellikle sefaretlerin önlerinde pasaport çıkartmak için gelenleri, bilet almak amacıyla istasyonlarda ve acente önlerinde toplananları ya da vapura binen yolcuları gözlerine kestirirlerdi (Toprak, 2008). İncelenen kayıtlarda

mantarcıların suç işlediği üç vaka mevcuttur. Üçünde de mağdur olan kadıncı, suçlular erkektir. Olaylar Galata, Aksaray ve Ayasofya'da caddede meydana gelmiştir. Muhtemelen caddenin kalabalık olan kesimleri tercih edilmiş olabilir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 12/23, 70/20). Dikkat çeken bir diğer dolandırıcılık türü ise tavgıcılıktır. Tavcılar, düşük değerli takı, saat gibi nesneyi yüksek değerliymiş gibi tanıtarak satan dolandırıcılardır. Genellikle bir yardımcı ile birlikte dolandırıcılık yapmaktadırlar. Ayrıca kumar, üç kağıt gibi oyunlarda bazı dolandırıcılık türlerinde yardımcılık da yaparlardı (Şahin, 2016). Eminönü'nde Mahmut Paşa'da sokakta kimliği bilinmeyen bir kadın başka bir kadını tavgıcılık yoluyla 20 lira dolandırarak mağdur etmiştir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 70/20). Görüldüğü üzere bunlar genellikle kalabalık mekânlarda suç işlemektedirler. Ancak daha önceki satırlarda açıklandığı üzere hırsızlar arasında en tehlikelileri olarak bilinen karmanyolacılar işe çıkmak için tenha yerleri ve gece vakitlerini tercih ederlerdi (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 70/20). Yankesiciler ise daha önce bahsedildiği gibi halkın toplu halde bulunduğu yerlerde işe çıkarlardı. Bunlar hırsızlığı şahadet ve ortaparmaklarıyla yaparlardı. Kurbanlarının ceplerindeki saat, cüzdan gibi kıymetli eşyaları hissettirmeden bu parmakları kullanmak suretiyle alırlardı. Hatta yanlarında altın kordonları kesmek için makas taşıdıkları da olurdu (Toprak, 2008). İstanbul'da kadınların karıştığı yankesicilik suçlarında mekânlar cadde, pazar, vapur, istasyon, tramvay, köprü, çarşı ve camidir. Bu tür vakalarda çalınan nesne çoğunlukla cüzdan ya da para olmuştur. Yankesiciler ve mağdur ettikleri kişiler arasında hem kadınlar hem de erkekler bulunmaktadır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 12/23, 18/27, 18/90, 34/67, 36/23, 38/21, 40/16, 40/61, 50/10, 58/96, 70/20). Hırsızlar arasında mağdur için en korkutucu olanı karmanyolacılardan sonra gasp yapanlardır. Gasp, birine ait olan herhangi bir şeyi zor kullanmak suretiyle almaktır. Bu suç şiddet ve tehdit içerdiği için adi sirkatten ayrılmaktadır. Aslında gasp ve karmanyolacılar birbirine çok benzemektedir. İki suç türü de özünde şiddet içermektedir. Ancak karmanyolacılar gaspçılardan daha organize ve tehlikelidir (Akay, 2018). Kayıtlara yansıyan ahz ve gasp suçlarının mağduru çoğunlukla kadın, suçlusu ise erkektir. Gaspçıların suç işlediği mahaller ise genellikle cadde, postahane, yangın yeri, rıhtım ve arsadır. Çaldıkları eşyalar arasında ise çanta, altın kordonlu saat, yüzük vb. bulunmaktadır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 41/5, 44/66, 50/36, 50/50, 58/96, 70/20). Kayıtlarda sahtekârlıkla ilgili sadece bir vakaya denk gelinmiştir. Olay Kızıltoprak'ta bir caddede meydana gelmiş olup mağduru kadın, suçlusu ise erkektir. Ahmet isimli şahıs hanesini kontratsız şekilde mağdur kadına vermiş ve daha sonra sözleşme üzerinde tahrifte bulunarak sahtekarlık yapmıştır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 38/15).

3.2. İnsan Hayatına ve Bedenine Yönelik Suçlar

Kayıtlarda ikinci sırada insan hayatına ve bedenine yönelik işlenen suçlar gelmektedir. Yaralama, öldürme, darp, tehdit, silah çekmek, cinsel saldırı, otomobil çarpması, intihar ve bebeğin düşmesine sebep olmak cana yönelik işlenen suçlar-

dandır. Yoğun olarak görülen darp ve yaralama suçunun sebebi genellikle iğbirar ve münazaadır. Hane tahliyesi ve kirası meselesi, boşanma, geçimsizlik, gayrimeşru ilişki ve sarhoşluk durumu da darbin diğer sebeplerindedir. Sarhoşluk, dik-katsizlik, anlaşmazlık, husumet yaralama ve öldürme suçunun nedenlerindedir. Cinsel saldırıların başlıca sebepleri arasında ise evlilik vaadi, kandırmak, hırs ve şehvet, ahlaksızlık, fuhuş, sarhoşluk ve sarf-ı endazlık sayılabilmektedir.

Yaralama ve öldürme suçları arasında dikkat çeken bir vakaya göre Pangaltı'da-ki bir evde bulunan Madam Şusa, üvey oğlu ve iki arkadaşı tarafından göğsünden bıçaklanarak yaralanmıştır. Bununla yetinmeyen suçlular kadını kapiya asmak suretiyle hayatına son vermişlerdir. İşledikleri suçun sebebi belirtilmemiştir fakat bıçakla yaralayarak öldürme eylemini gerçekleştirme ihtimalleri varken, bununla yetinmeyip kapiya asmaları büyük bir öfkenin göstergesi olabilir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 18/66). Bir başka darp ve yaralama vakasına göre de Madam Katina eşine gücenmesi sonrasında evinin bahçesinde kocası tarafından saçlarından çekilerek darp edilmiş ve yaralanmıştır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 70/20). Örnek vakalardan da anlaşıldığı üzere bir insanın beden bütünlüğüne ve canına yönelik ciddi suçlar işlenmiş ve genellikle bu tür vakalarda kadınlar mağdur taraf olmuştur. Vakalar arasında bebek ve çocuklara yönelik işlenen suçlar kan dondurucudur. Bir kadın henüz yeni doğan bebeğini kapiya atmak suretiyle ölümüne sebep olmuştur (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 50/50). Akıl almayan bir diğer olayda ise kadın doğum yaptığı esnada başka bir kadın tarafından bebek boğularak katledilmiştir. Bebek ölümlerinde mağdur taraf "hukuk-ı umumiye" şeklinde kayıt altına alınmıştır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 70/20). Bazı vakalarda ise daha büyük yaştaki çocukların yetişkin kadınlar tarafından darp edildiği ya da yaralandığı tespit edilmiştir. Bu tür olaylarda herhangi bir sebep belirtilmemiştir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 18/116, 44/66). Çocukların yetişkin kadınları yaraladığı, tehdit ya da darp ettiği vakalarla da karşılaşmak mümkündür. Bu olaylarda ise sebep kaydedilmiştir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 44/57, 70/20).

3.3. Hükümete, Memura ve İnsanlara Küfür, Hakaret, Darp ve İtaatsizlik

Savaş yıllarında devletin emirlerine ve devlet memurlarına yönelik işlenen suçlar genellikle artış göstermektedir. Ancak sert bir yönetim mevcut ise savaş şartlarına rağmen bu tür suçlarda azalma da görülebilir (Akay, 2018). 1917-1920 yılları arasındaki döneme bakıldığında şartlar son derece olumsuzdur fakat bahsi geçen suç türlerinin İstanbul'da artış gösterip göstermediğini eldeki verilerden tespit etmek zordur. Çünkü çalışmanın kapsamı sadece İstanbul'daki kadın suçlu ve mağdurlarla sınırlıdır. Dolayısıyla bu şartlarda bütüne yönelik bir yorumda bulunmak doğru olmayacaktır. Ancak İstanbul'da kadınların karıştığı olaylar arasında hükümete, devlet memurlarına ve insanlara yönelik küfür, hakaret, darp ve itaatsizlik suçları mevcuttur.

İnsanlar karşısındakine zarar vermek istediğinde çoğu zaman hassas bir mefhum olan şerefi zedelemeye yönelik psikolojik şiddete başvurmaktadır. Bunu da çoğunlukla sövme-küfür kabahatini işleyerek yapmaktadır. İnsanlar çoğu zaman fiziksel gücü yetersiz kaldığında küfre başvurarak karşısındakini yaralamaya çalışmıştır (Albayrak, 2020). Özellikle hükümete ve memura karşı güçlerinin yetemeyeceğini düşündükleri noktada küfre başvurmuş olabilirler. Sarhoşluk ya da başka bir sebeple görevi başındaki zabıtayı darp etme ve yaralama, hakarete bulunma, itaatsizlik yapma, hükümete dil uzatma, özellikle bir erkeğin bir kadına saldırması, küfretmesi gibi vakalar kayıtlara yansımıştır. Umumhanedeki kadınların erkeklerin psikolojik ve fiziksel şiddetine sık sık maruz kaldıkları da anlaşılmaktadır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 36/51, 38/33, 39/59, 44/66, 50/10, 70/20).

4. CİNSİYETLER ARASI SUÇ İLİŞKİLERİ

Şiddetin faili ya da mağduru olan kadınların suça dahil olma durumları döneme ve bölgeye göre değişiklik gösterse de genel yargı dünyadaki kadınların suça karışma oranlarının erkeklere nazaran daha az olduğu yönündedir. Sebep olarak da kadınların fiziki olarak daha güçsüz olmaları gösterilmiştir. Kadınların beden gücü gerektirmeyen suçlarda daha fazla aktif oldukları anlaşılmaktadır (Tosun, 1967; Öztop, 2019).

Çalışmada kadınların faili ve mağduru oldukları suçlar ele alınmıştır. Kadın bir suçun failiyken erkek mağduru, kadın mağduru iken de erkek suçlusuna olabiliyordu. Hatta bazı vakalarda suçlu ya da mağdur tarafın hem erkek hem de kadından oluştuğu anlaşılmaktadır. Ayrıca suçlu ve mağdur tarafın farklı ya da aynı dini gruplara dahil oldukları tespit edilmiştir. Cinsiyetler arası suç ilişkilerine bakıldığında mağdurun kadın suçlunun ise erkek olduğu vakalar en yüksek orana sahiptir. Bu da kadınların erkeklere oranla daha az suçlu konumunda oldukları yönündeki genel yargıyı destekler niteliktedir. Kadınların dahil olduğu olaylarda çocukların suça karışma oranları oldukça azdır. Mağdurun ya da zanlının hem kadın hem de erkekten meydana geldiği durumlarda en yüksek oran mağdurun kadın ve erkek, suçlunun ise erkek olduğu vakalardır. Suçlunun kaydedilmediği vakalar intiharlardır. Burada suçlu ve mağdur kişinin kendisidir. Bazı intiharlarda mağdur hukuk-ı umumiye, suçlu ise kadın olmuştur. Mağdurun kadın, suçlunun erkek olarak kaydedildiği vakalar da mevcuttur (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 38/21, 41/33, 50/10). Mağdur olan kadınlara karşı suç işleyen zanlıların tespit edilemediği vakalar %17,90'lık bir orana sahiptir.

Tablo 6. Cinsiyetler Arası Suç İlişkileri

Mağdur	Suçlu	Suç Sayısı	Yüzdesi (%)
Kadın	Kadın	42	11,57
Kadın	Erkek	154	42,42
Erkek	Kadın	35	9,64
Erkek Çocuk	Kadın	2	0,55
Kadın	Erkek Çocuk	3	0,82
Kadın	Kadın ve Erkek	8	2,20
Erkek	Kadın ve Erkek	9	2,47
Kadın ve Erkek	Kadın	2	0,55
Kadın ve Erkek	Erkek	17	4,68
Kadın ve Erkek	Kadın ve Erkek	4	1,10
Kadın ve Erkek	Meçhul	4	1,10
Kadın ve Erkek	30 Kadar Çocuk	1	0,27
Kadın	Suçlu Yok	2	0,55
Kadın ve Hukuk-ı Umumiye	Suçlu Yok	1	0,27
Kadın	Meçhul	65	17,90
Hukuk-ı Umumiye	Kadın	11	3,03
Hukuk-ı Umumiye	Kadın ve Erkek	3	0,82
Toplam		363	%100

SONUÇ

Çalışmada 1917-1920 yılları arasında İstanbul'daki kadınların mağdur ya da suçlu olarak suça karışma oranları incelenmeye çalışılmıştır. Söz konusu dönemde İstanbul'un içerisinde bulunduğu şartlar göz önünde tutulduğunda suç oranlarında artış olması beklenmektedir. Konu sadece kadınlarla sınırlı tutulduğu için genele yönelik yorum yapılamasa da kadınların suça karışma oranlarının erkeklere nazaran daha az olduğu yönündeki genel yargıya rağmen 363 vaka dikkat çekicidir. Elde edilen verilere bakıldığında erkeklerin suçlu olduğu vaka sayısı kadınlara göre çok daha fazladır. Dolayısıyla mağdur edilen taraf çoğunlukla kadın olmuştur.

İstanbul'da daha çok mala yönelik suçların yoğun olduğu tespit edilmiştir. Bunlar arasında en yoğun olarak görülen suç türü hırsızlıktır. Dikkat çeken bir diğer nokta ise insan hayatına yönelik suçların bir kısmının da maddiyat kökenli olduğudur. Dönemin şartları göz önünde bulundurulduğunda ekonomik sıkıntının insanlar üzerinde ne kadar etkili olduğunu işlenen suçlardan görmek mümkündür. Ayrıca hem cana hem de mala yönelik suçların da mevcut olduğu bilinmektedir. Bu kategoriler arasına konulamayan muhtelif suçlar bulunmaktadır.

İstanbul'da kadınların karıştığı suçların hangi semtte ve mekânda oldukları tespit edilmiştir. En yoğun suç oranı Taksim'de görülmüştür. Suç mahallerine bakıldığında ise en fazla zikredilen yer hanelerdir. Cadde ve sokaklar da çoğunlukla tercih edilen suç mekânları olmuştur. İnsanları suça sürükleyen sebepler tespit edilebilmiştir. İşlenen suçların sebepleri büyük oranda menfaat olarak kaydedilmiştir. Münâzaa da suça meyletmeyi sağlayan sebepler arasında yoğun olarak görülmektedir. Elbette bunların dışında insanları suça teşvik eden pek çok sebep bulunmaktadır. İşlenen suçlarda kullanılan suç aletleri de tespit edilmiştir. Ancak her vakada kullanılan suç aleti kaydedilmemiştir. Elde edilen bilgiye göre işlenen suçlarda bıçak, bomba, silah, revolver, permanganat, taş, çakı ve kızgın maşa kullanılmıştır. Ayrıca yangın ve trafik kazalarında ateş ve otomobil etkili olduğundan bunlar da suç aleti olarak sayılabilir.

Söz konusu dönemde İstanbul'da hükümete ve devlet memurlarına yönelik küfür, hakaret ve darp suçlarının işlendiği anlaşılmaktadır. Dönemin şartları gereği bu tür suçlarda artış olması olasıdır. İstanbul'da 1917 ve 1920 yılları arasındaki suçların ortak noktaları ekonomik sorunlar ve yönetim boşluğu olmuştur. Bunun etkilerini ise incelenen verilerde görmek mümkündür.

KAYNAKLAR

A. Arşiv Kaynakları

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı

Osmanlı Arşivi (BOA)

Dahiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti Asayiş Kalemî (DH.EUM.AYŞ), 8/101, 12/23, 17/85, 18/27, 18/66, 18/77, 18/90, 18/116, 20/57, 22/73, 23/66, 25/31, 29/9, 34/67, 35/54, 36/23, 36/51, 37/49, 38/15, 38/21, 38/33, 39/59, 40/16, 40/61, 41/5, 41/33, 44/57, 44/66, 46/25, 46/44, 50/10, 50/36, 50/50, 58/96, 70/20, 75/61.

B. Araştırma Eserler-Makaleler

- Akay, T. (2018). Polis Mecmuası Verilerine Göre I. Dünya Savaşı'ndan Cumhuriyetin İlk Yıllarına İstanbul'da Suç. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Sayı: Mütareke (Cilt: 28), ss. 127-155.
- Akdeniz, C. (2020). Polis Mecmuası'nın 1919-1923 Yazılarına Göre İstanbul'da İşlenen Suç Çeşitleri. *Atatürk Dergisi*, Sayı: 1 (Cilt: 9), ss. 97-124.
- Albayrak, Z. (2020). Osmanlı Adıyaman'ı Örneğinde Dilin Yaramaz Çocukları: Sözlü Bir Şiddet Aracı Olarak Küfür ve Hakaret. *Tarihte Adıyaman Devlet, Toplum ve Kültür* (ss. 477-506). Ankara: Sonçağ Akademi.
- Çelik, Z. (2019). *19. Yüzyılda Osmanlı Başkenti Değişen İstanbul*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Dikici, A. (2008). Milli Mücadele Döneminde İç Güvenlik ve Türk Polisi. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Sayı: 67-68-69 (Cilt: XXIII), ss. 719-755.
- Kosbatar, Ö. (2019). *Osmanlı Antalya'sında Suç, Suçluluk ve Suçlular (19. Yüzyıl Ortası)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Özer, İ. (2003). Mütareke ve İşgal Yıllarında Osmanlı Devletinde Görülen Sosyal Çöküntü ve Toplumsal Yaşam. *OTAM*, Sayı: 14 (Cilt: 14), ss. 247-271.
- Öztop, F. (2014). *II. Meşrutiyet Döneminde Aydın Vilayetinde Sosyal Yapı ve Adli Vaziyet (1908-1916)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Öztop, F. (2019). *Suç Cevvelerine Göre II. Meşrutiyet Döneminde Diyarbekir Vilayetinde Cinayet Suçları ve Failleri 1912-1917 (R. 1328-1333)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı.

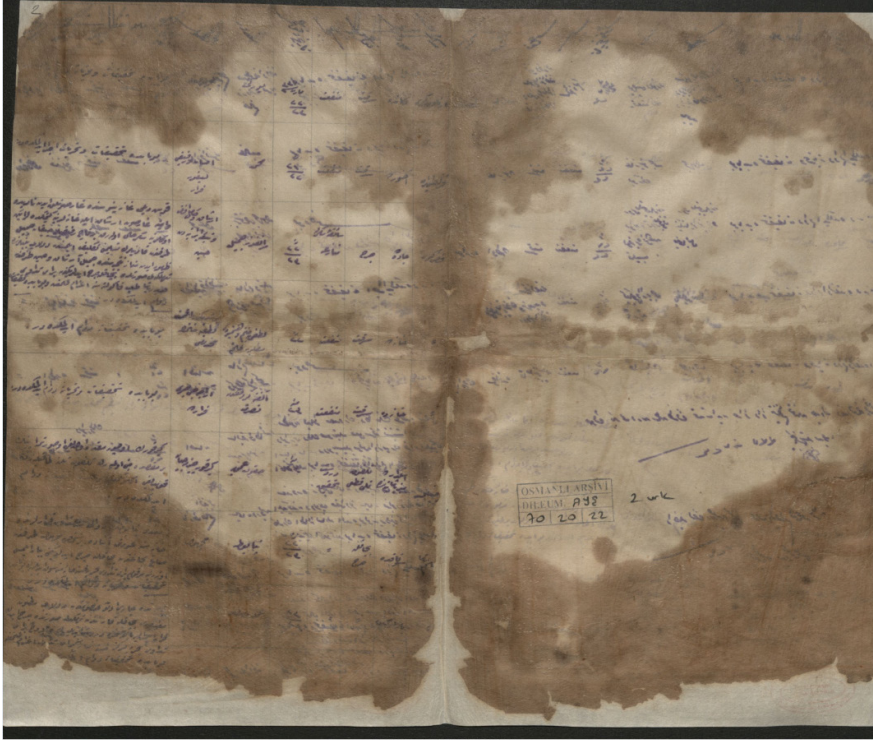
- Toprak, Z. (2008). Osmanlı'nın Son Döneminde İstanbul Sokaklarında Marjinaler: Hırsızlar, Dolandırıcılar, Yankesiciler. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi, No: 38, ss. 275-279.
- Tosun, Ö. (1967). Suç ve Kadın. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Sayı: 3-4 (Cilt: 33), ss. 27-44.
- Şahin, S. (2016). Türk Kültüründe Hırsız Argosu. *TÜRÜK*, Sayı: 8, ss. 208-218.

C. Dijital Kaynaklar

- <https://lugatim.com/s/tefevvühat> (Erişim Tarihi 03.12.2024).
- <https://www.lugatim.com/s/itale> (Erişim Tarihi: 03.12.2024).
- <https://www.lugatim.com/s/tahkir> (Erişim Tarihi: 03.12.2024).
- <https://lugatim.com/s/ROVELVER> (Erişim Tarihi: 04.12.2024).
- <https://lugatim.com/s/permanganat> (Erişim Tarihi: 04.12.2024).

EKLER

Ek 1. İstanbul'da Meydana Gelen Suçları Gösteren Defter

DH.EUM.AYŞ.00070.00020.022

Kaynak: BOA., DH.EUM.AYŞ., 70/20.

Ek 2. İstanbul'da Meydana Gelen Suçları Gösteren Defter

DH.EUM.AYŞ.00025.00031.001

Kaynak: BOA., DH.EUM.AYŞ., 25/31.

CRIMINAL AND VICTIM WOMEN IN OCCUPIED ISTANBUL

EXTENDED ABSTRACT:

Various problems have arisen due to the way people live together. These problems have enabled the law to enter into social life and the problems to be defined within this framework. In the later stages of history, this situation revealed crime and criminal acts more clearly and methods emerged to struggle with them. The negative effects of World War I and the occupation years greatly increased the social and economic problems and the amount of crime in Istanbul. The occupation of Istanbul caused the public order that had been damaged as a result of the war to deteriorate further, and many serious criminals in prisons were released. The food shortage experienced in the capital during this period was another factor that increased crime rates. In addition to the shortage of food, prices also increased and life in Istanbul became extremely difficult. Considering the conditions in the city,

an increase in crime rates is an expected situation. Because every period in which there is a lack of political authority and social and economic difficulties has suitable conditions for crime to occur.

Considering the conditions of Istanbul under occupation from 1917 to 1920, guilty and victimized women in the city were identified. The types and causes of crimes in which women were the perpetrator and victim, the gender relationship between the perpetrator and the victim, and the distribution of the crimes committed according to the districts and crime scenes of Istanbul have been tried to be revealed.

The records showing the crimes committed between 1917-1920 provide some information about the social structure of Istanbul. It is known that crimes affecting social life include murder, wounding, assault, robbery, other forms of theft, rape, suicide, shooting, swearing and insulting and disobeying public officials. Between the aforementioned dates, the number of cases involving women as offenders or victims in Istanbul is 363. Sometimes more than one offence was committed in one incident.

The most common offence involving women in Istanbul is theft. 53% of the offences were committed against property. The second most common offence was crimes against human life with a rate of 36.08%. After robbery, the most common type of offence is assault and injury. After robbery, the most common type of offence is battery and injury. Offences against life and property accounted for 6.33%; blasphemy, insult, assault and disobedience against people, the government and officials for 2.47%; suicide and attempted suicide for 2%; and marriage without a permission slip (*izinname*) for 0.27%. In addition, some of the offences against human life are also materialistic. Therefore, when the conditions of the period are taken into consideration, it is possible to see the effect of economic distress on people from the crimes committed. There are also rare offences such as detonating a bomb, causing an abortion (*iskat-ı cenin*), killing a newborn baby or a minor, kidnapping a woman, and marriage without a permission slip.

When we looked at the crime rates involving women recorded in the registers between 1917 and 1920, the highest rate belongs to 1919 with 45%. The year 1918 comes next with a rate of 35%. The year with the lowest crime rate was 1920. The data used in this study, which deals only with women, is considerable. These data are extremely important in terms of showing the difficulties experienced by the people of Istanbul under the unfavourable conditions caused by the war. Of course, these are only figures based on the available data. There may be many other incidents women were involved in as either perpetrators or victims that were not recorded in the registers. Therefore, it should be noted that these data show estimated results.

In Istanbul, 33 districts where the crime was committed were identified. The highest number of offences in the city was committed in Taksim. Beyoğlu and Galata come next with the highest crime rates. The places with the lowest crime rates are Beykoz, Çengelköy and Haydarpaşa. The places of crime committed in the city vary. Fifty-eight locations where offences involving women were committed were identified. The most frequently mentioned crime scene is the household. Then comes the street and the avenue. In addition, there are many crime scenes such as bridges, land, ferries, piers, stations, gardens, patios, casinos, shops, bazaars, mosques, sheds, apartments, stables, schools, docks.

The records contain information on the tools used in the commission of the offence, but the tools used in each case are not specified. In general, knives, bombs, guns, revolvers, permanganate, stones, penknives and hot tongs were used in the commission of offences. Among the reasons that lead people to commit offences, interest comes first with a rate of 51.14%. For this reason, the offences committed are usually related to theft. The second most common reason was quarrelling (*münâzaa*) with 16.37 per cent, followed by the offense (*iğbirar*) and carelessness (*adem-i dikkat*) with 7.18 per cent.

The involvement of women who are perpetrators and victims of violence in crime varies according to the period and region. When looking at the criminal relations between genders in Istanbul, the cases where the victim is female and the perpetrator is male have the highest rate. This supports the general judgement that women are less guilty than men. There are also cases where the perpetrators of the women victims could not be identified.

During the period in question, there were crimes of swearing, insulting and assaulting the government and civil servants in Istanbul. The reason behind the rise in such offences may be the conditions of the period. The common points of the crimes committed in Istanbul between 1917 and 1920 were economic problems and an administrative vacuum. It is possible to see the effects of these in the analysed data.

Keywords: Istanbul, Occupation, Woman, Crime, Victim.